

Beginnen met

KlavarScript

korte praktische handleiding

versie dec. 2008

Leunis Padmos

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING.....2

VOORBEREIDING3

OVERZETTEN (VERTALEN) MIDI BESTAND4

VORMGEVING5

 STAP 1: QUANTISEREN EN TRIMMEN 5

 STAP 2: LAYOUT / SJABLOON KEUZE (MUZIEKBALKKEUZE)..... 6

 STAP 3: MAATNUMMERING..... 9

 STAP 4: VERDERE AFWERKING EN VERFRAAIING. 10

 STAP 5: OPSLAAN..... 15

 STAP 6: NOTEN IN DE LINKERHAND ÉÉN OKTAAF NAAR LINKS OPSCHUIVEN 15

EXTRA..... 16

BIJLAGE (TRADITIONELE MUZIEK)..... 18

INLEIDING

In deze praktische handleiding gaan we aan de slag met KlavarScript. Stap voor stap wordt aangegeven hoe we van een muziekstuk in de traditionele notatie komen tot een muziekstuk in de klavar notatie.

Het is de bedoeling van deze korte en beperkte beginnerhandleiding om snel (in een aantal stappen) vertrouwd te raken met de werking van KlavarScript. Bij deze praktische handleiding horen twee eenvoudige stukjes orgelmuziek (Wiegelied van Brahms), in de vorm van een MIDI-bestand **brahms 1.mid** (niet uitgewerkt) en ook een Midi-bestand met het uitgewerkte resultaat **brahms 2.mid** in Klavar, die ook van de KVN website gedownload moeten worden.

(in eerste instantie wordt in deze handleiding dus **niet** gescand maar wordt uitgegaan van een al gescand Midi-bestand **brahms 1.mid**)

Er is hier bewust niet uitgegaan van het zoeken naar een MIDI-bestand op het internet. Het is vaak een lange zoektocht naar een geschikt bestand en dat valt moeilijk in een handleiding te beschrijven (dus niet aan te raden).

Wil je gebruik maken van een muziek scan programma dan kun je het muziekstuk in het traditionele schrift (op pagina 17) gebruiken om zelf een MIDI-bestand te maken. Je hebt dan een scanner nodig en een muziek-scanprogramma (bijvoorbeeld SharpEye, CapellaScan of Smartscore). Het overzetten van muziek in de traditionele notatie naar een MIDI bestand wordt niet in deze handleiding beschreven. Kijk hiervoor in de handleiding van het scanprogramma dat je gebruikt (b.v. SharpEye).

In deze handleiding gaan we uit van het meegeleverde MIDI-bestand: Brahms-Wiegelied (**brahms 1.mid**; niet uitgewerkt). Dit bestand is gescand door middel van SharpEye en daarna opgeslagen in MIDI formaat.

Later is het beter, in verband met meer informatie, gebruik te maken van het MusicXML-bestand.

Er wordt van uitgegaan dat de gebruiker van KlavarScript kan werken met Windows en dat hij over enige kennis van het traditionele muziekschrift beschikt, in verband met de controle van de in klavar overgezette muziek. Ook wordt er vanuit gegaan dat het KlavarScript overzet programma vanaf www.vdkolk.nl/klavar gedownload en geïnstalleerd is (versie Dec. 2008).

Positief gerichte kritiek, wat **deze handleiding** betreft, is welkom via de email: leunis.padmos@hetnet.nl Wat het **KlavarScript** programma betreft kunnen opmerkingen aan het e-mailadres klavar@vdkolk.nl gestuurd worden. De antwoorden en verbeteringen worden dan later op de Website "www.vdkolk.nl/klavar" in 'veel gestelde vragen' geplaatst.

VOORBEREIDING

Plaats de gedownlode Midi-bestanden in een map **Beginnen met KlavarScript**.

Het bestand van Brahms-Wiegelied (Uitgewerkt in KlavarScript); **brahms 2.mid** wordt nu in KlavarScript geladen.

Daarna:

- **Bestand → Afdrukken**

Deze afdruk dient als controle voor het later te maken muziekstuk.

Het traditionele muziekstuk (ook voor de latere controle en ook om voor een eventuele scan te gebruiken) vindt je op de laatste pagina van deze handleiding.

OVERZETTEN (VERTALEN) MIDI BESTAND

In het algemeen gaat het bewerken van de ingescande muziek of een MIDI-bestand als volgt:

Stap 1: quantiseren en trimmen

Stap 2: layout/sjabloon keuze (muziekbalkkeuze).

Stap 3: maatnummering.

Stap 4: verdere afwerking en verfraaiing/plaatsen van symbolen.

Stap 5: opslaan

Stap 6: noten in de linkerhand één octaaf naar links opschuiven.

Het gedownlode Midi-bestand van Brahms Wiegelied (gescande origineel) ; **brahms 1.mid** wordt nu in KlavarScript geladen.

Maar voordat Brahms-Wiegelied (Origineel) in KlavarScript geladen wordt is het handig eerst een 2e map in dit geval b.v. Wiegelied te maken.

Dit om te voorkomen dat de originele bestanden worden overschreven !!

VORMGEVING

Stap 1: Quantiseren en trimmen

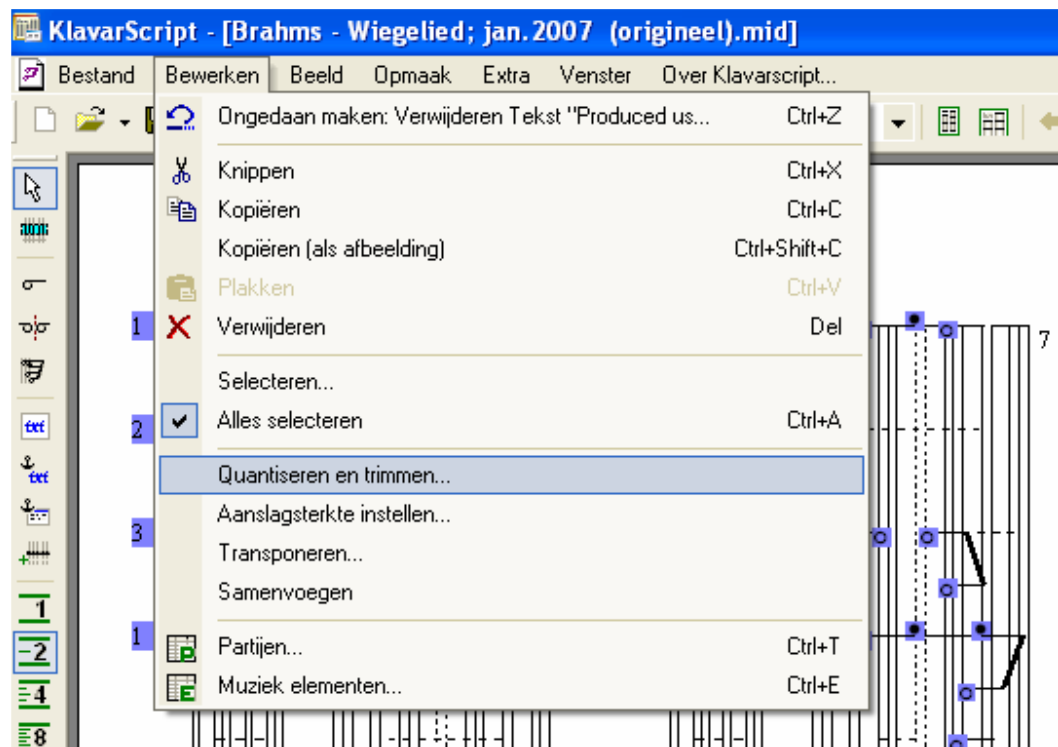
Bij het voorbeeld Wiegelied is dit **niet** noodzakelijk, en we kunnen dus door naar stap 2.

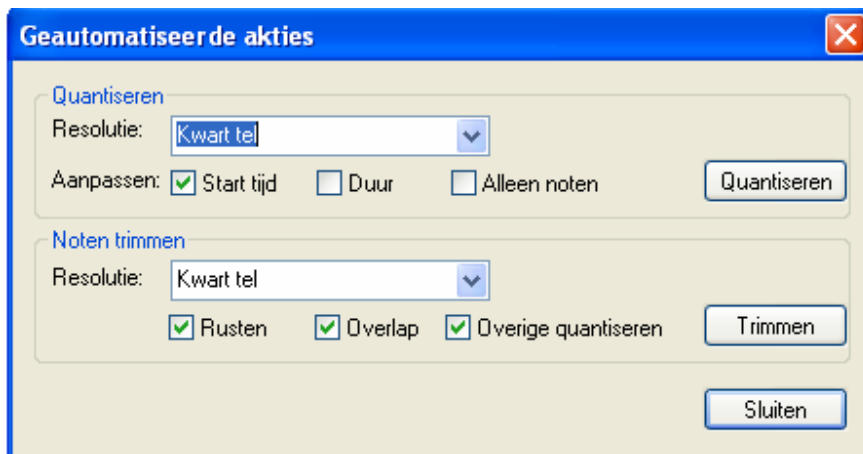
Quantiseren en trimmen is bedoeld om muziek die niet met KlavarScript is ingevoerd "recht te trekken". Vooral muziek vanaf het Internet of op een MIDI instrument ingespeeld is vaak niet netjes 'op de tel'. Extra stoptekens of doorklinkstippen worden bij trimmen automatisch verwijderd.

Ga bij een ander muziekstuk waar te veel stoptekens in voorkomen, in eerste instantie als volgt te werk:

Kies: **Bewerken** → **Alles selecteren** en daarna **Bewerken** → **Quantiseren en Trimmen** → **Trimmen** → **Sluiten**.

Voor meer informatie zie de grote handleiding van KlavarScript

Na het trimmen wordt de selectie verwijderd door met de linker muis-knop in een leeg gedeelte van het scherm te klikken, of door nogmaals op "**Bewerken**→**Alles selecteren**" te klikken.

Stap 2: Layout / sjabloon keuze (muziekbalkkeuze)

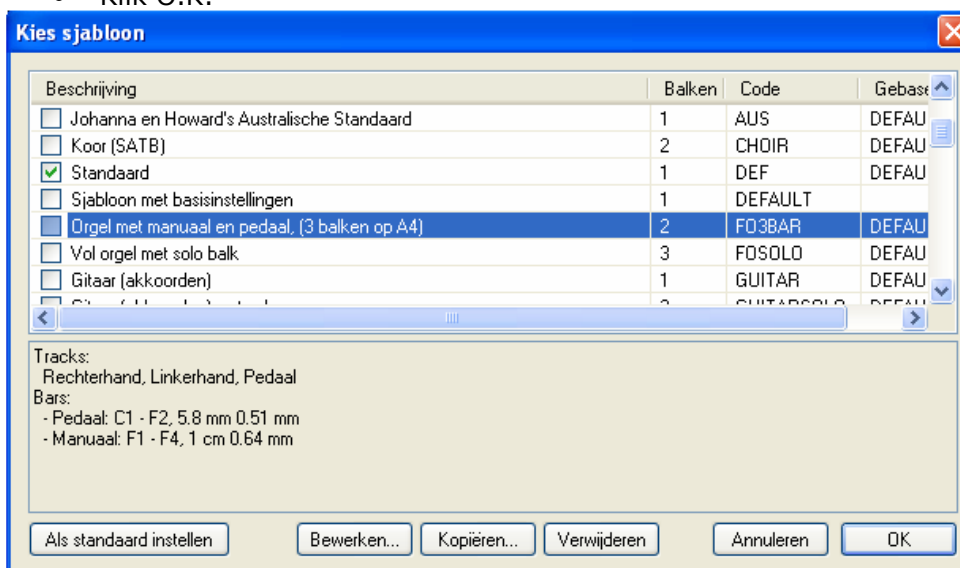
Als na de start van KlavarScript Brahms-Wiegelied (gescand origineel) geladen is verwijder dan eerst, indien nodig, de tekst '*Produced using Sharp Eye 2*' of iets dergelijks, door deze tekst met de cursor aan te wijzen en op Delete te klikken.

Als er automatisch voor een ander sjabloon gekozen is dan Sjabloon voor Orgel met manueel en pedaal (3 balken op A4) kies dan alsnog in Sjabloonkeuze voor deze notenbalk.

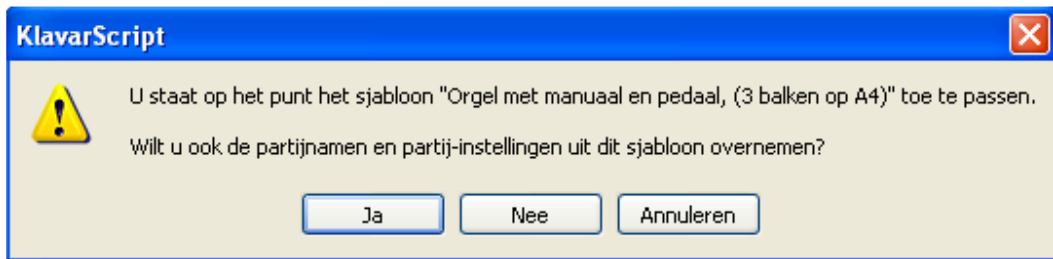
Is de muziekbalk wel juist, sla dan Sjabloonkeuze over en ga naar **Opmaat**.

Sjabloonkeuze (balkkeuze; indien nodig)

- Kies Opmaak→ Sjabloonkeuze.
- Selecteer 'Orgel met manueel en pedaal' (3 balken op A4)"
- Klik O.K.

Er verschijnt nu de volgende vraag:

Klik op Ja.

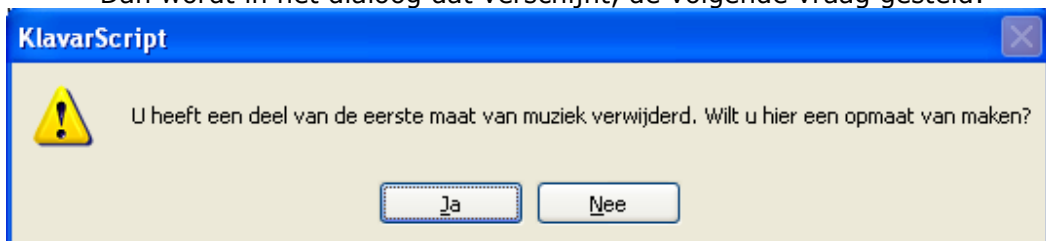
De muziek wordt nu weergegeven met de juiste balkindeling.

Opmaat

Omdat de sjablonen in KlavarScript in hele maten worden weergegeven rest in het geval van Wiegelied nog het aanpassen van de eerste en laatste maat als opmaat.

Dat gaat als volgt:

- Klik op selecteer maten en selecteer de eerste twee tellen van maat 1 (als er een selectiemarkering op de 1^e maatlijn te zien is) door met ingedrukte linkermuisknop van tel 1 naar tel 3 te slepen.
- De nu groen gekleurde 2 tellen van de eerste maat worden nu verwijderd door op Delete te drukken (in de trad. notatie is de opmaat 1 tel).
- Dan wordt in het dialoog dat verschijnt, de volgende vraag gesteld:

- Klik op ja.
- Omdat de maatnummering (rechts van de balk), bij deze opmaat, nu nog niet klopt (opmaat moet altijd met 0 aangegeven worden) ga

je naar Opmaak ► maatnummering en vul daar bij 'Starten met': 0 in.

- O.K.
- Maat nummering wordt opgeschoven en maatnummer 1 wordt nu 0.

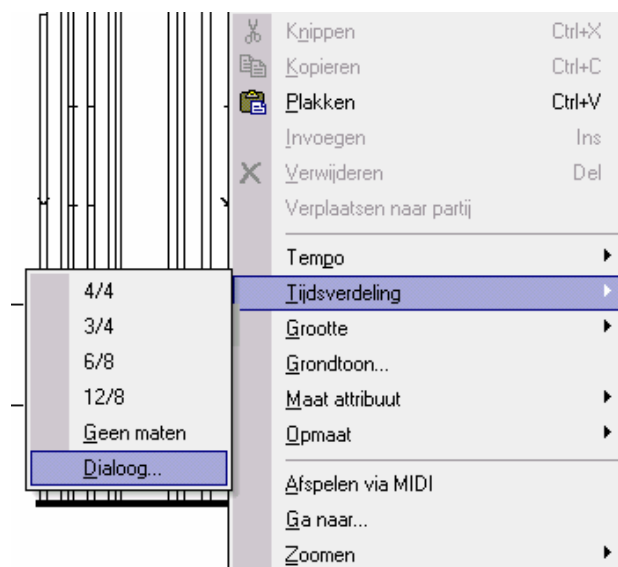
Staat er in vergelijking met het Klavarorigineel (uitgewerkt bestand) in het kale MIDI-bestand een extra lege maat, dan wordt deze maat, door die maat in z'n geheel met selecteer maten te selecteren en op delete te drukken, verwijderd (zie ook pag. 7).

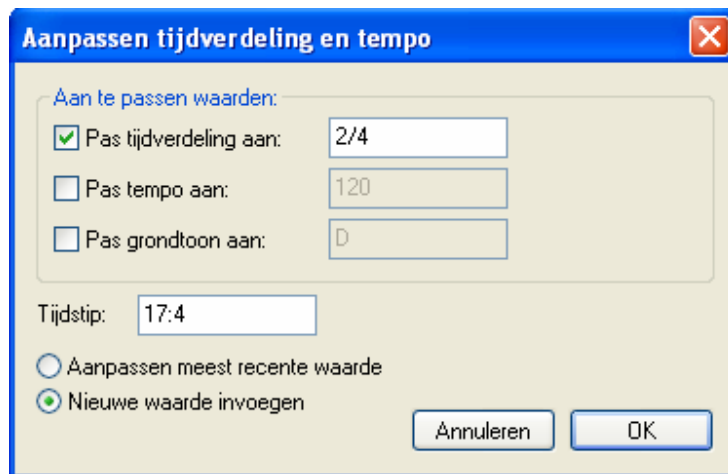
De laatste maat van het muziekstuk wordt als volgt aangepast:

- Klik op selecteer maten (indien nodig).
- Klik boven in de laatste maat (op tel 1) met de rechter muisknop.
- Ga naar Tijdsverdeling → klik op dialoog
- Klik op nieuwe waarde invoegen (indien nodig)
- Pas tijdsverdeling aan; vinkje plaatsen en 3/4 wijzigen in 2/4
- Staat er b.v. 8+3/4 dan eerst 8+3/4 verwijderen en 2/4 invullen.
- O.K.
- Verwijder daarna de laatste 2 tellen (indien nodig) door met de functie "selecteer maten" () de laatste 2 tellen te selecteren (zie ook pag.7).
- Druk op de Delete knop.

Wanneer je de telcijfers bij de laatste maat niet wilt afdrucken:

- Klik met de cursor aan, met de rechtermuisknop op één van de telcijfers bij de laatste maat.
- Klik op eigenschappen
- Verwijder het vinkje (v) bij Zichtbaar
- O.K.
- De cijfers worden nu grijs weergegeven en dus niet afgedrukt.

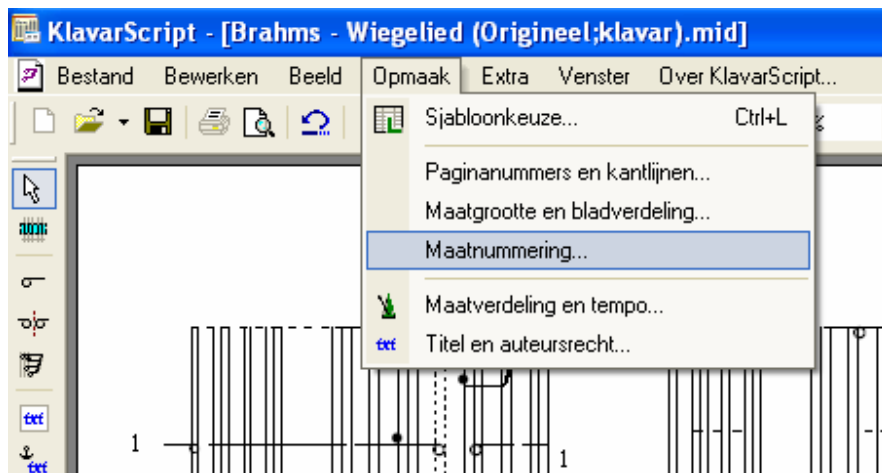

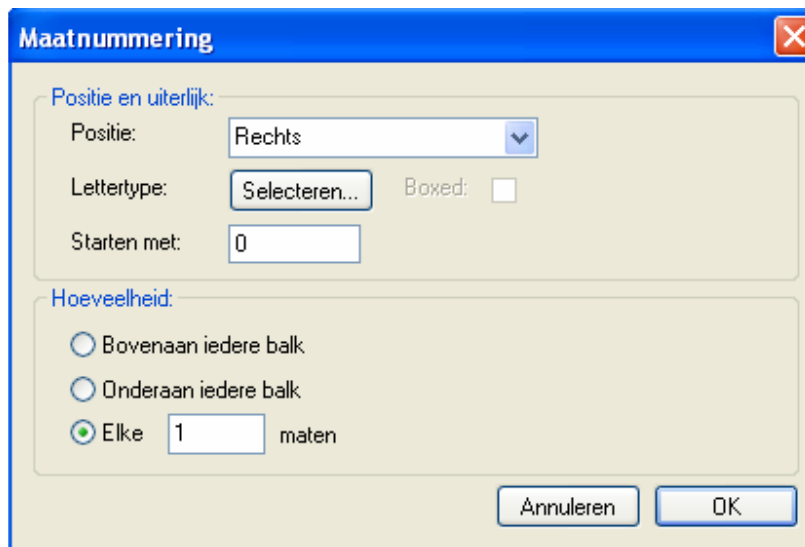

Stap 3: Maatnummering

Om het overzicht op de maten te behouden wordt de maatnummering zodanig gewijzigd dat iedere maat genummerd is (als dat nog niet gebeurd is). Bij het controleren is dat een groot voordeel. Later kan deze maatnummering dan weer gewijzigd of verwijderd worden.

Kies **Opmaak**→**Maatnummering**→**Elke x maten** aanklikken en wijzigen in **"Elke 1 maten"** OK.

Om eventueel overbodige stoptekens te verwijderen, zie de instructie op pagina 16.

Tot zover kan het muziekstuk, ter controle, met de geluidsrecorder van KlavarScript worden afgespeeld (eventueel tempo wijzigen onder Opmaak → Maatverdeling en tempo); zie ook pag. 16 voor het afspelen.

Ook kan het nu worden afgedrukt en op orgel, piano of keyboard worden gecontroleerd.

Eventueel tussendoor opslaan als Brahms-Wiegelied (klavarscr.) in de daarvoor gemaakte map beginnen met KlavarScript.

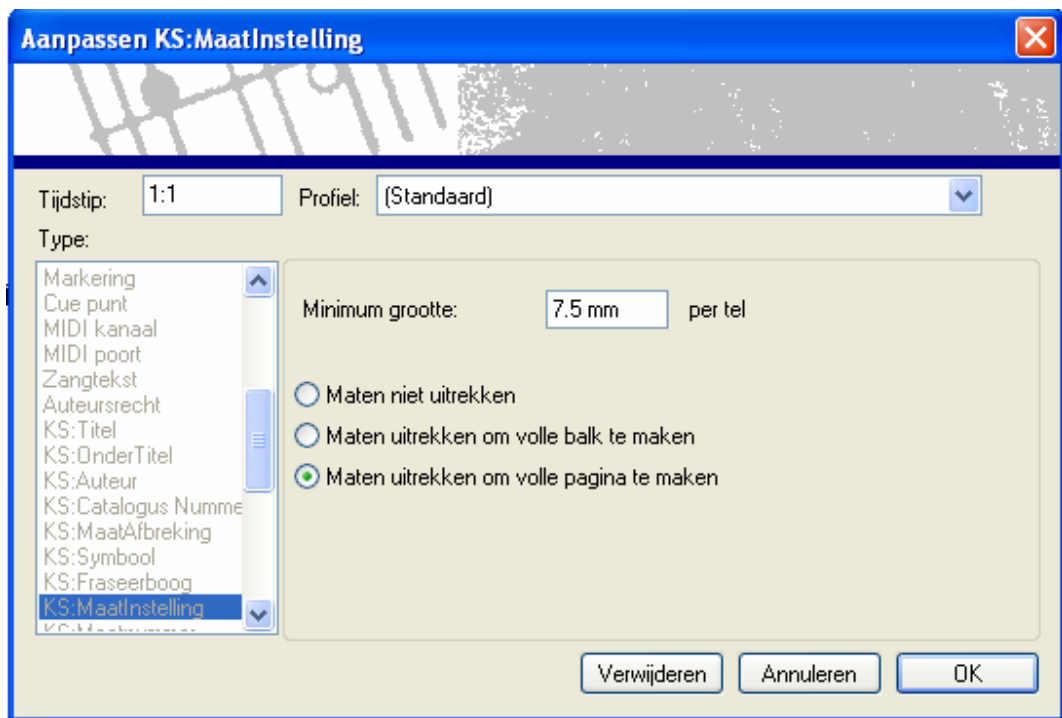
*Als de pedaalnoten na b.v. opslaan en weer laden naar de linkerhand zijn geschoven zie pag. 16 **EXTRA**.*

Stap 4: Verdere afwerking en verfraaiing.

Bewerken van de muziek om het muziekstuk, **indien nodig**, over de gehele pagina verdelen

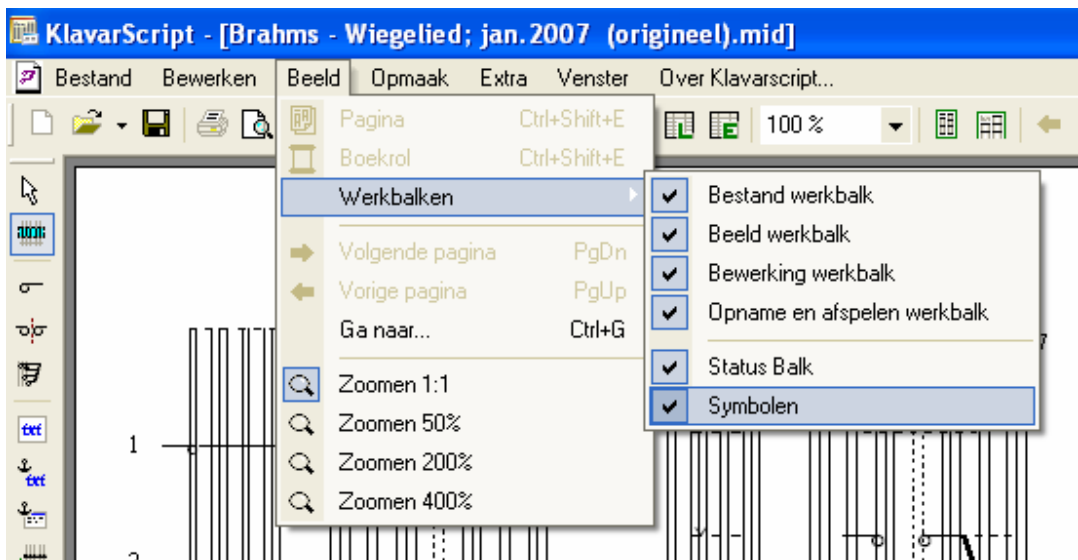
Kies: **Opmaak→Maatgrootte en bladverdeling→Maten uitrekken om volle pagina te maken** en dan **OK**.

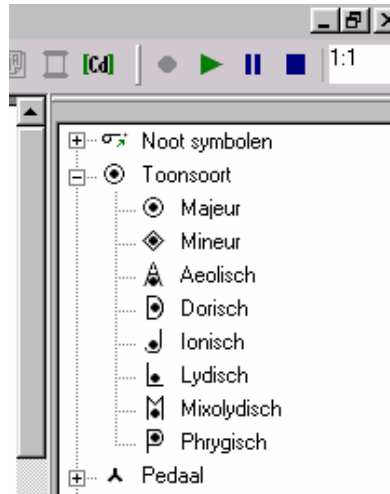

Plaatsen van de toonsoort.

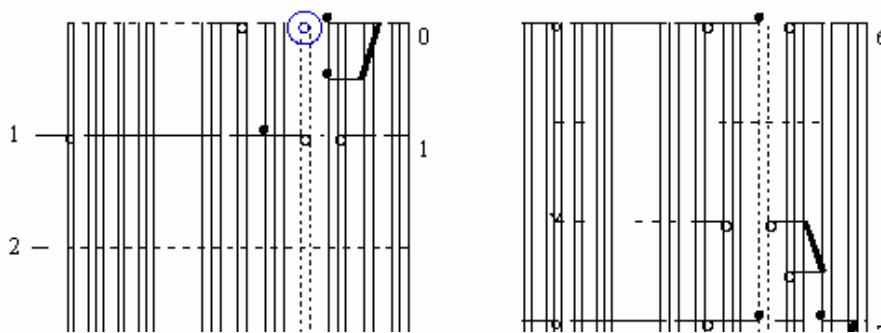
Als het symbolen palet niet zichtbaar is klik dan op **Beeld** → **Werkbalken** → **Symbolen**, of klik met de rechtermuisknop, in een grijs gedeelte, tussen de werkbalk iconen en klik op "Symbolen".

Het Symbolen palet verschijnt nu en klik in dit menu op (verandert naar) van het toonsoortsymbool.

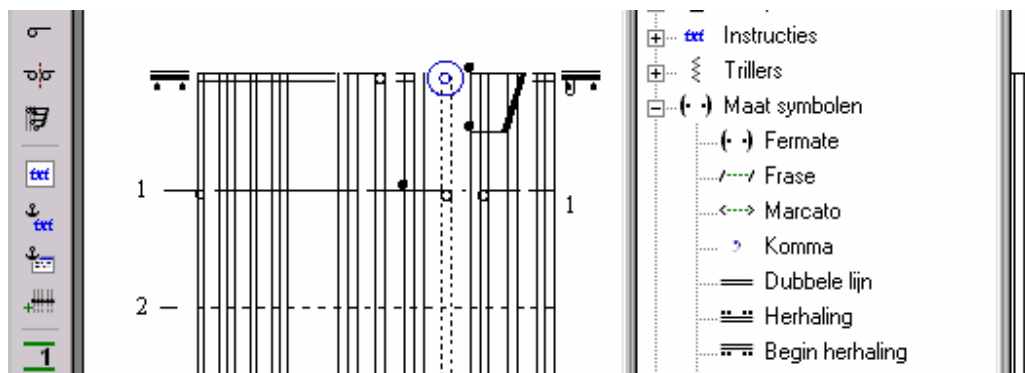

Sleep in dit geval het majeure symbool met ingedrukte linkermuisknop naar de d aan de bovenkant van de 1^e muziekbalk van Wiegelied. Laat hier de muisknop los.

Plaatsen van herhalingstekens

Als oefening worden nu ook herhalingstekens ingevoerd. Klik op de + van Maat symbolen en sleep met ingedrukte linkermuisknop begin herhaling naar de bovenkant van de eerste muziekbalk. Als er een gestippelde lijn verschijnt kun je de knop loslaten.

Hetzelfde voor het einde van het muziekstuk ("Herhaling"). Plaats hier ook nog een Eindbalk.

Plaatsen van de Titel**1^e mogelijkheid.**

1. Klik met de linkermuisknop op Opmaak → Titel en auteursrecht

Wiegelied

1. Verwijder de tekst die niet van toepassing is.
2. Vul titel en componist in.
3. Klik op 'In document plaatsen'.
4. Om de tekst (lettertype) eventueel te wijzigen wijs de tekst aan.
5. Kies rechtermuisknop → profiel bewerken...
6. Pas lettertype aan.
7. De ruimte die door het tekstblok wordt ingenomen kan verkleind worden door de teksten met ingedrukte linkermuisknop naar een andere plaats te slepen; tekstblok selecteren met b.v. 'Tekstblok met vrije plaatsing' en dan tekstblok verkleinen.

2^e mogelijkheid.

Klik op de knop 'Tekstblok met vrije plaatsing'.

Teken met de cursor boven de middelste balk een tekstblok ter grootte van de te noteren tekst (Titel). Tekstopmaak werkbalk' verschijnt nu, na het loslaten van de linkermuisknop.

Klik op **Centreren dan Ff Kies Vet→16 punten→O.K.**

Klik met de cursor in het tekstblok. Type in: "Wiegelied".

Einde tekstopmaak werkbalk klik op x of ergens buiten het tekstblok
Doe hetzelfde voor Brahms (normaal; 12 punten).

Zangtekst plaatsen.

Een andere mogelijkheid van KlavarScript is het plaatsen van zangtekst.

*Gu-ten A-bend, gut Nacht,
mit Ro-sen be-dacht,
mit Näg-lein be-steckt
schlupf un-ter die Deck:
mor-gen früh, wenn Gott will,
wirst du wie-der ge-weckt,
mor-gen früh, wenn Gott will,
wirst du wie-der ge-weckt.*

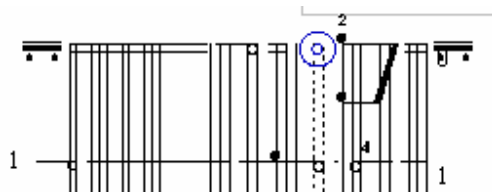
Type deze tekst nu letterlijk in het
menu `zangtekst toevoegen`, of plaats
deze tekst in `zangtekst toevoegen`
zoals hieronder:

Bovenstaande tekst wordt als volgt naast de notenbalk geplaatst:

1. Type bovenstaande tekst exact op dezelfde manier in Word en selecteer deze tekst.
2. Sla de tekst in Windows op door op kopiëren te klikken.
3. In KlavarScript wordt nu `zangtekst toevoegen` gekozen.
4. Druk op Ctrl+V en de tekst verschijnt in `zangtekst toevoegen`.
5. De woorden en lettergrepen worden nu in de gegeven volgorde naast de juiste noten geplaatst door die noten met de linker muisknop aan te klikken.
6. Let op de juiste noten in de muziek !!
7. Om een woord of lettergreep aan te passen klik je met de rechtermuisknop op dat woord en daarna op eigenschappen.
8. Tekst eventueel verschuiven met de cursor en ingedrukte Shift.
9. Menu zangtekst verwijderen met Esc.

Vingerzetting.

Om de vingerzetting te plaatsen wijst de betreffende noot, met de pijlcursor ingeschakeld, aan en druk op de cijfertoets 1, 2, 3, 4 of 5.

De plaats van de vingerzetting kun je als volgt wijzigen:

Plaats de cursor op het cijfer dat verplaatst moet worden en druk de spatie toets een aantal malen in tot het cijfer op de gewenste plaats staat.
Of sleep het cijfer (vingerzetting) met shift ingedrukt naar de juiste plaats.

Het verwijderen van de vingerzetting wordt op dezelfde manier gedaan als

het verwijderen van b.v. een noot. Met de pijlknop ingeschakeld de cursor op het cijfer van de vingerzetting plaatsen. Druk daarna op delete.

Stap 5: Opslaan

Laatste stap is het opslaan van het muziekstuk. Het is een goed idee om de muziek op te slaan onder een andere bestandsnaam, bijvoorbeeld : **"Brahms-Wiegelied (klavarscr.)"**, als dat nog niet gedaan is.

Stap 6: De noten in de linkerhand één octaaf naar links opschuiven.

Het opschuiven van een octaaf naar links van de linkerhand vindt bij orgelmuziek plaats als de rechter- en linkerhand in klavar over elkaar heen vallen. Boven de linkerhand wordt dan een 8va symbool geplaatst.

- Kies Bewerken →Partijen.
- Plaats een vinkje bij de linkerhand en selecteer de linkerhand (2:Nieuwe partij of Linkerhand); Links Manuaal.
- Bewerken→Aanpassen partij-instellingen.
- Type Verschuiving -12 in.
- O.K.

Vervolgens zijn de noten in de linkerhand een octaaf verplaatst.

Overzicht Partijen

Partij Naam	MIDI Kanaal	Instrument	Aantal	Noot+	Stok	Balk
☐ Tempo Partij	--	--	62			
☐ 1: Rechterhand	1	Kerkorgel	59		Rechts	Manuaal
☒ 2: Linkerhand	2	Kerkorgel	48		Links	Manuaal
☐ 3: Pedaal	4	Kerkorgel	24		Links	Pedaal

Aanpassen partij-instellingen

Naam partij: NL=Linkerhand;EN=Left hand

Balk toewijzing:

Naam: Manuaal

Stok richting: Links Rechts

MIDI:

Instrument: Kerkorgel

Verschuiving: -12 Kanaal: 2

Het terug plaatsen naar de oorspronkelijke plaats van de noten, wordt gedaan door bij verschuiven een 0 te plaatsen.

- Klik op + txt Instructies in het symbolen menu.
- Schuif met ingedrukte cursor het 8va symbool eerst in de opmaat van de muziek.
- Schuif daarna met ingedrukte Shift het 8va symbool boven de balk, boven de linkerhand.

EXTRA

Plaatsen en verwijderen van stoptekens en andere symbolen.

Verwijderen: wijs het stopteken, of andere symbool, met de cursor aan en

ook weer met de cursorknop ingeschakeld druk je op de delete toets.

Plaatsen: Het plaatsen van een stopteken gaat als volgt: met ingeschakel-

de 'wijzig noten' wordt de cursor op de juiste plaats gezet en wordt na het indrukken van de rechtermuisknop op Stopteken invoegen geklikt.

Het plaatsen van een noot wordt ook met wijzig noten ingeschakeld gedaan. Plaats de cursor tussen of op een lijn van de noten balk en door met de linkermuisknop te klikken verschijnt dan een witte of zwarte noot.

Verplaatsen van pedaalnoten van de linkerhand naar de pedaalbalk.

Als tussentijds pedaalnoten in de linkerhand zijn belandt, kunnen deze pedaalnoten op onderstaande manier naar de pedaalbalk worden teruggeplaatst:

- Ga naar Bewerken → Partijen.
- Plaats een vinkje bij partij 3 en selecteer deze partij door op 3: Nieuwe partij te klikken.
- Klik op bewerken.
- Wijzig Manueel naar Pedaal.
- OK. OK.
- Muziek opslaan.

Afspelen van de muziek.

- Klik met de linkermuisknop op de eerste noot van de opmaat.
- Klik op de groene pijl boven in de werkbalk.
- Het kan voorkomen dat er geen geluid is omdat door een programma op je PC een volumeschuif op 0 geplaatst is.
- Ga dan naar het luidsprekertje rechtsonder op je scherm en klik daar met de rechtermuisknop op.
- Klik op volumeregeling openen.
- Zet de volumeschuif in het midden.
- Verwijder het menu.
- Probeer afspelen opnieuw.

Extra tekst plaatsen.

Een mogelijkheid om extra tekst te plaatsen kan ook als volgt:

- Klik in het symbool menu op Tempi.
- Schuif b.v. largo ergens naar (in) een muziekbalk.
- Klik met de rechter muisknop op largo.
- Klik op eigenschappen.
- Als je nu largo delete, kun je de gewenste tekst intikken.
- OK.
- Die tekst kun je dan met ingedrukte Shift plaatsen waar je maar wilt.

TENSLOTTE

Boeken die gebruikt kunnen worden voor het overzetten van muziek.

- HANDLEIDING voor het overschrijven van muziek uit de TRADITIONELE notatie naar KLAVARSKRIBO. W.J. Kaasjager Cat.nr 24269 (StichtingKlavarskribo)
- Tipboek Muziek op papier (basistheorie trad. notatie) ISBN 90-76192-02-2 van Hugo Pinksterboer (Boekhandel; Zie ook www.tipbook.com). Aanbevolen.
- Eventueel: EENVOUDIGE ALGEMENE MUZIEKLEER van Bernard Nelleke. ISBN 90-71673-01-4. (Boekhandel)
- Eventueel: ALGEMENE MUZIEKLEER voor Klavarskribo W.J. Kaasjager. Cat.nr. 12600. (Stichting Klavarskribo).

Voor verdere informatie zie de (grote) Handleiding KlavarScript www.vdkolk.nl/klavar

Leunis Padmos

leunis.padmos@hetnet.nl

Hieronder het Wiegelied van Brahms in de traditionele notatie.

Wiegelied

Brahms

The image displays the musical score for 'Wiegelied' by Johannes Brahms, presented in traditional notation. The score is arranged in four systems, each containing three staves: a treble clef staff, a bass clef staff, and a grand staff (treble and bass clef). The key signature is two sharps (F# and C#), and the time signature is 3/4. The music is written in a simple, lyrical style, characteristic of Brahms's lullabies. The score includes fingerings (numbers 1-5) and articulation marks (accents and slurs) for the melody. The piece concludes with a double bar line at measure 16.